

CHRISTINE OTTEN

Rafaël

EEN LIEFDESGESCHIEDENIS

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

Ik zit op papa's schouders. We lopen langs de weg, op het smalle stukje asfalt tussen de rijbaan en de woestijn. Met zijn grote handen houdt hij mijn benen vast. Mama's sigaretten zijn op en bij de benzinepomp kunnen we nieuwe kopen. Vanaf deze hoogte kan ik alles zien: de rotonde met de benzinepomp, de stad in de verte, de flats met de wapperende witte vitrages en de gele huizen met de platte daken en de palmbomen en de fabriek met de roestige pijpen waaruit dikke bruine rook komt. En nog verder weg een dunne streep blauw, dat is de zee. Of de lucht.

Als ik omkijk, zie ik het huis van opa en oma steeds kleiner worden. Het is grijs en lijkt op een fort omdat er geen ramen in zitten. Het staat langs de snelweg, midden in de woestijn. De woestijn is van niemand, zegt papa. Daarom staat het huis daar. En daarom ligt er ook zoveel troep, afval, plastic zakken, plastic flessen, oude kranten, wc-papier, glas, autobanden, kippenbotjes, karkassen van geiten, kapotte radio's, vieze pampers. Er staan ook olijfbomen en er

grazen geiten. Het is heet en droog. Telkens als er een auto of een vrachtwagen voorbijflitst, stuift er zand op en stof en dan doe ik even mijn ogen dicht. Ik hou me vast aan papa's krullen, en doe alsof ik op de rug van een kameel zit en langzaam heen en weer schommel.

Ze denken dat ik niks begrijp van hun gesprekken en verhalen, maar ik hoor alles, ik voel alles, ik zie alles.

In het donker is het verkeer op de snelweg net een rivier van glinsterende lichtjes.

We zijn op vakantie bij opa en oma, maar mama zegt dat ze zich iets anders voorstelt bij vakantie. Ze gaat altijd als eerste naar bed. Ze wacht tot de zon helemaal onder is en de avondwind de ergste hitte uit de slaapkamer heeft verjaagd en dan pakt ze mij op en gaan we samen de trap op. Papa komt meestal wat later.

Gisteravond hoorde ik hem praten met opa op de binnenplaats.

'Ben je gelukkig daar in het Noorden, Nizar?' vroeg hij aan papa.

'Ja.'

'Heb je genoeg geld?'

Weer ja. Het klonk nogal kortaf. Ik denk dat hij niet wilde dat opa hem vragen stelde.

En toen bleef het een hele poos stil. Ik was bijna weer in slaap gevallen toen ik opa hoorde mompelen: 'Masha'Allah, je moeder overleeft het niet als je nog een keer zeven jaar

wegblijft van hier. Ik dank God voor Winny. Dat ze jou naar huis heeft gebracht en een zoon heeft gegeven. Rafaël. Weet je weet wel hoe dankbaar je moet zijn?’

‘Ik bèn dankbaar, pa.’

‘Ik weet dat ik niet altijd een goede vader voor je ben geweest,’ zei opa, ‘maar alsjeblieft, Allah geeft je een nieuwe kans. Je moeder wil je alleen maar gelukkig zien.’

In de verte hoorde ik de honden blaffen. Er zijn hier zoveel honden. ’s Nachts huilen ze als wolven. Ze hebben geen baasje. In haar slaap draaide mama zich naar me om en ik voelde haar warme adem op mijn gezicht.

‘Kijk me eens aan, Nizar,’ hoorde ik opa zeggen.

Geen reactie.

‘Ik ben een oude man, maar ik ben niet dom, Nizar. Denk je niet dat ik me soms niet schaam dat ik geen van mijn zonen hier heb kunnen houden? Dat je nog liever verzoop in zee dan dat je bij ons in Sousse bleef? Je zult hier nooit meer aarden. Ik zie het aan je... Je hoeft mij niets te vertellen over schaamte, maar ik wil alleen maar zeggen dat jij... samen met Winny en Rafaël... jij kunt het beter doen, jij hebt...’

‘Hou op, pa.’

En toen hoorde ik papa opstaan, met zijn stoel over het beton van de binnenplaats schuiven, en de wc werd doorgetrokken en even later ging de deur van onze slaapkamer open. Ik deed alsof ik sliep maar zag door mijn oogharen hoe papa gehaast zijn T-shirt en lange broek uittrok en onder het laken ging liggen, aan de andere kant van mama. Hij kroop

tegen haar rug en drukte zijn gezicht in haar lange blonde haar en hij zoende haar nek, hij zoende de blauwe letters van mijn naam die in haar nek zijn getekend en mompelde een paar woorden zo zacht dat ik ze niet verstond, en toen legde hij zijn linkerarm over mama en mij heen, zijn hand op mijn buik, zijn hand is zwaar en groot, en hij begon dieper te ademen en langzamer en dieper en het was warm in de kamer en toen draaide ik me op mijn zij met mijn gezicht naar mama en van daarna herinner ik me niks meer.

Alsof hij struikelde en naar beneden viel, de diepte in; zo werd hij wakker. In een reflex legde hij zijn hand op de plek naast hem en voelde het warme lichaam van zijn slapende vrouw. Rafaël lag naast haar. Hij duwde het dekbed van zich af, kwam overeind en leunde in de kussens tegen de muur. In het duister zag hij de omtrekken van het ledikantje aan het voeteneinde van hun bed. Vanaf zijn geboorte zeven maanden geleden had Rafaël er misschien een paar uur in gelegen. Winny wilde hem dicht bij zich houden, ook al vroeg ze zich minstens één keer per dag hardop af of de baby niet werd verwend door hem iedere nacht in hun bed en meestal tussen ze in te laten slapen.

Een streep licht van de straatlantaarn viel door een kier tussen de gordijnen de slaapkamer binnen. Hij had geen idee hoe laat het was. Zijn hoofd deed pijn. Alsof hij gisteravond een kratje bier had leeggedron-

ken, of te veel van de goedkope rum die zijn schoonvader had meegebracht.

Hoe kalmer zijn dagen, hoe drukker en levensechter zijn dromen, leek het wel. De beelden kleefden nog aan zijn netvlies. Hij rende achter een spotvogel aan. Vanaf de tak van een dode vijgenboom staarde het diertje hem met zijn zwarte kraaloogjes aan, alsof hij hem uitdaagde, *pak me dan als je kan*, de geelgroene veertjes glansden in het witte morgenlicht. En toen de vogel weer wegvloog holde hij erachteraan, willoos bijna, alsof de kleine vogel hem hypnotiseerde, hij rende over de droge stoffige vlakte achter hun huis, steeds verder weg, tot hij viel en wakker was geschrokken.

Als kind had hij op spotvogels gejaagd. Niet om ze op te eten of te verkopen, maar omdat hij ze mooi vond. Hij stopte ze in kooitjes achter hun huis, gaf ze water en praatte tegen ze en meestal liet hij ze na een dag of wat weer wegvliegen, ze nakijkend tot het stipjes waren aan de hemel. Eén keer was hij ze vergeten. Hij wist niet meer waarom hij ze geen water had gegeven, maar toen hij 's ochtends vroeg bij de kooitjes kwam, lagen hun verstijfde groene lijfjes op de grond, met hun pootjes in de lucht. Ze wogen niks die beestjes. Je zou ze zomaar tot stof kunnen verpulveren.

Het was zo stil. Het raam stond open, hij had het

zelf opengezet voordat ze gingen slapen, maar toch hoorde hij niets, geen vleugje wind, geen auto in de verte, of geritsel van bladeren. Het enige dat hij hoorde, was het gelijkmatige zachte ademen van zijn vrouw en zijn kind naast hem, en heel even had hij het gevoel dat er buiten deze slaapkamer helemaal niets was.

Op een of andere manier leek zijn nieuwe leven hier in Neerpelt niet helemaal echt. Alsof hij voortdurend van een afstand naar zichzelf keek.

Overdag had hij afleiding door Rafaël, die iedere paar uur wel iets moest eten, een potje fruit of een fles pap, een halve banaan of een boterham waarvan Winny de korstjes had afgesneden voor ze naar haar werk ging. Hij verschoonde hem en wiegde hem in slaap, haalde hem uit zijn bedje als hij hilde en zette hem vast in het wippertje en zocht een kanaal op de televisie dat alleen maar tekenfilms uitzond. En tussen die klusjes door zat hij met z'n laptop op schoot op de bank te surfen op internet. Gordijnen dicht. Facebook, actiefilms, afbeeldingen van zeilschepen, oude schilderijen van gigantische driemasters op een woeste kolkende zee. Soms waren die schepen zo gedetailleerd en precies geschilderd, de luchten en de zee in zulke verfijnde tinten donkergroen blauw grijs oker wit, dat hij vergat waar hij was.

Hij keek naar het gezicht van zijn vrouw op het kussen, haar fijne scherpe trekken, ontspannen nu ze sliep. Ze klaagde altijd dat hij te weinig deed in huis en niks opruimde en waarom hij niet met Rafaël ging wandelen of een stukje fietsen in de buurt, in plaats van als een zombie achter de computer te zitten. Dan keek ze hem aan met zo'n vermoeide vrouwenblik, bijna alsof ze naar iets gevaarlijks keek in plaats van naar hem. En hij hoorde haar aan, beloofde beterschap, maar het ontbrak hem aan moed te zeggen wat er met hem aan de hand was. Hij begreep het zelf amper.

Zoals ze daar lag naast hem, haar blonde haar uitgewaaierd als het haar van een filmster, de baby ernaast, zijn zoon, en allebei een en al vertrouwen, een en al overgave, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was, alsof hij er recht op had.

Hij was klaarwakker. De stilte werkte hem op de zenuwen. Hij stond op en liep naar het raam, schoof het gordijn aan de kant en zoog de waterkoude kille nachtlucht op. Hij rook dennenbomen en coniferen. Hij trok zijn t-shirt uit en duwde het raam verder open, ademde zo diep als hij kon in door zijn neus en blies de adem door zijn mond weer uit. Hij wist niet dat dit soort stilte bestond. Het deed hem aan de dood denken. Hij werd licht in zijn hoofd en voelde het bloed tintelen in zijn aderen, alsof er elektriciteit in

zijn lijf zat. Gewoon doorrademen. Even schoot het door hem heen Winny wakker te maken, maar wat moest hij zeggen? Ik voel niet wat ik zou moeten voelen? Ik heb alles wat mijn hartje begeert: jou, Rafaël, een huis, een televisie, maar ik kan er niet bij. Zodra ik een van jullie aanraak, is het alsof mijn ziel wegglijpt uit mijn lichaam. Alsof ik oplos in het niets, of in een donkere put val. Zelfs in het Arabisch had hij geen woorden voor wat er met hem was.

Soms verlangde hij ernaar weer op de vlucht te zijn, op de hielen te worden gezeten. Omdat hij dan tenminste voelde dat hij leefde en wist waarnaar hij onderweg was, wat hij zocht.

Misschien moest hij morgen ergens in het dorp een auto jatten en ermee naar Hasselt rijden, zodat de politie hem binnen de kortste keren op het spoor was en hem zou achtervolgen. Of een kraakje zetten. Brand stichten.

Winny dacht dat hij jaloers was, dat hij haar daarom iedere dag dat ze in de bloemenzaak werkte klokslag zes uur belde waar ze in godsnaam bleef, maar hij werd gek van al die trage seconden minuten uren waarin niets noemenswaardigs gebeurde, niets waarvoor je op je hoede moest zijn.

Het zweet brak hem uit en het was alsof iemand een leren riem om zijn borst aantrok. Hij stak zijn hoofd uit het raam, voelde de bijtende vrieskou op

zijn blote huid. Het was een heldere nacht. Hij hoorde het schuren van zijn eigen adem, een raar hoog piepen, dat hem deed denken aan het deuntje uit Rafaëls hartvormige muziekdoos, een tingelend wiegeliedje: *ga maar slapen, ga maar slapen*, en zijn ogen brandden, zijn keel schrijnde en hij was nu zo benauwd dat hij er duizelig en misselijk van werd.

Vanuit zijn ooghoeken zag hij de weerspiegeling van zijn eigen vertrokken gezicht in het donkere raam, en het was alsof hij naar een vreemde keek, alsof er niets van hem over was, en hij dacht: wat voor man ben ik? Twee keer ben ik in een gammel bootje de oceaan overgestoken om bij jullie te kunnen zijn, twee keer ben ik bijna verzopen, ben ik opgesloten geslagen geschopt bestolen en uitgescholden *vuile vieze Arabische hond hoerenjong idioot*, en uitgebuit en bijna gestikt achter in de laadbak van een truck, en ontsnapt uit het detentiekamp, tweeëndertig kilometer rende ik zonder te stoppen in de nacht naar jullie toe, en voordat ik jullie had, sliep ik met vrouwen die mijn moeder hadden kunnen zijn, bleke vrouwen dikke vrouwen mooie vrouwen lelijke vrouwen, ik sloeg toeristen in elkaar om aan een paar centen te komen, *moge Allah mij genadig zijn*, alles deed ik om te overleven, voor een beter leven, maar bang was ik nooit nooit nooit was ik in al die jaren zo bang als nu, nu ik alles heb.

‘Nizar?’

‘[...]’

‘Wat sta je daar? Kom terug in bed. Weet je hoe laat het is?’

Als ijskristallen zweefden haar woorden door de slaapkamer. Hij wilde zeggen dat hij niet wist hoe laat het was, maar er kwam geen geluid uit zijn keel.

‘Ik moet nog slapen. Ik ben doodmoe. Je maakte me wakker.’

‘Sorry,’ piepte hij.

Winny boog zich over zijn kant van het bed en knipte het schemerlampje aan. Ze wreef de slaap uit haar ogen en in een flits zag hij hoe jong ze eigenlijk was, in haar roze *Hello Kitty*-slaapshirt leek ze bijna een kind.

‘Ben je ziek?’ vroeg ze.

Hij schudde van nee. ‘Laat me maar even. En doe het licht uit, straks wordt Rafaël wakker.’

Ze deed wat hij zei en sprong uit bed. Haar t-shirt viel net over haar billen. Hij sloot zijn ogen en concentreerde zich op zijn ademhaling. Het beeld van haar gave ronde billen onder het shirt, de sierlijke spleet waar haar bovenbenen overgingen in de ronding van haar kont, maakte dat hij de spanning en angst voelde wegebben uit zijn lijf. Hij ademde diep in, zette zijn buik uit en deed zijn ogen weer open.

Ze stond met de deurknop in haar hand. ‘Wat was er nou? Je keek zo raar.’

‘Niks. Ik droomde.’

‘Waarover?’

‘Vogels.’

‘Vogels,’ zei ze hem toonloos na. Wat interesseerden vogels haar?

‘Ga nou maar slapen jij, je moet vroeg op.’

‘Eerst plassen.’ En weg was ze. Alsof ze vloog, de trap af, zo klein en tener, je hoorde niets.

Hij ging in bed liggen en trok het dekbed tot over zijn borst. Rafaël sliep gewoon door. Hij lag op zijn rug met zijn mollige armpjes gespreid en nam het halve bed in beslag. Nizar glimlachte. Hij was opgelucht dat hij weer was waar hij was. Maar hij wist ook dat hij op zijn hoede moest zijn; dat de paniek die hem daarnet te pakken had, als een roofdier was dat zich alleen maar tijdelijk had teruggetrokken, verstopt in een donkere uithoek ergens diep in zijn onderbewustzijn, wachtend op een zwak moment om opnieuw toe te slaan. Hij dacht: Ik moet niet zwak zijn.

‘Nizar?’

Winnie stapte over Rafaël heen en kroop tegen hem aan.

‘Wat is er, schatje?’

‘Hou je nog wel van me?’

Hij drukte een zoen op haar koele voorhoofd. ‘Wat

is dat nou voor een vraag? Ga slapen.'

Als een baby nestelde ze zich in zijn arm, haar hoofd paste precies in zijn oksel en even later voelde hij haar spieren slap worden en haar ademhaling traag en toen hij zeker wist dat ze sliep zei hij in zichzelf, *Ik hou van haar.*

Vanochtend belde ons mam. Ik was op mijn werk.

‘Zal ik Rafaël morgen komen halen? Dat-ie een nachtje bij mij en Adrie blijft slapen? Hebben jullie lekker het rijk alleen.’

‘Morgen is het zaterdag, mam. Dan werk ik.’

‘Maar dan kunnen jullie ’s avonds misschien een pizza eten ergens of een filmpje pakken. Lekker uit-slapen op zondag.’

Was ze helderziend? Had ze Nizar gesproken? ‘Ik ben veel te moe om uit te gaan,’ zei ik.

‘Maar ik mis mijn kleine mannetje.’

Ik dacht aan vannacht, hoe raar Nizar daar bij het raam stond in zijn onderbroek en me aankeek met zo’n lege blik dat het was of hij me helemaal niet zag, of niet herkende, bijna alsof ik niet bestond.

‘Ik bel Nizar wel om af te spreken hoe laat we hem komen ophalen. Hoef jij je nergens druk om te maken.’

‘Maar ik wil helemaal niet uit, mam. Ik wil gewoon thuis zijn met ons drieën. Rust. Ik zie Rafaël al zo weinig.’

Ons mam zei niks, maar ik hoorde haar teleurstelling. Ik stond midden in de winkel met een kar vol begonia’s en primula’s om uit te laden. Er kwam een klant binnen, een oudere dame in een beige regenjas, die een bos oranje lelies uit de bak pakte, en ermee naar de kassa liep.

‘Ik moet ophangen. Ik ben aan het werk, mam.’

‘Weet ik. Ik wil alleen maar helpen. En je moet je geen zorgen maken. Geduld. Ge moet een beetje meer geduld hebben. Ik weet hoe lastig dat is, ge lijkt te veel op mij. Ze denken daar nu eenmaal heel anders in Tunesië, dat kunnen wij hier helemaal niet begrijpen. Maar hij houdt van je, van jullie allebei en...’

Het was zo vreemd. Ons mam ratelde maar door en ik hoorde wel wat ze zei en aan de ene kant vond ik het fijn dat ze van vijftwintig kilometer afstand blijkbaar aanvoelde dat er wat was en dat ze wilde helpen, maar aan de andere kant irriteerde ze me. Blijkbaar moet ik wennen aan hoe ze tegenwoordig doet. Alsof ze, sinds ze oma is geworden, ook ineens meer moeder wil zijn.

‘Dus we komen hem morgen ophalen?’

‘Ik bel nog wel,’ zei ik, ‘ik moet nu ophangen.’

‘Wacht even.’

‘[...]’

‘Het komt allemaal goed, lieverd,’ zei ze en toen drukte ik haar weg.

Soms denk ik wel eens: zoek ik het onbewust op? De problemen, de spanning, de stress. Wat doe ik verkeerd? Oké, ik wist dat Nizar geen papieren had toen we elkaar leerden kennen op Kos, dat besepte ik donders goed, en ik was net zo lief in Tunesië gaan wonen als het moest. Ik wist dat het niet gemakkelijk zou worden.

Maar hoe had ik in hemelsnaam van tevoren kunnen bedenken dat we in zo’n groot verhaal terecht zouden komen? Ik sprak niet eens Engels. Ik wist nauwelijks waar Tunesië lag. Lampedusa, nooit van gehoord. Als ik er nu over nadenk, is het bijna alsof het niet over ons gaat, alsof we twee totaal andere mensen zijn dan toen. Alsof we elkaar opnieuw moeten leren kennen, opnieuw verliefd worden, opnieuw...

Ik wil gewoon een rustig leven hebben.